

NEMZETI
TÁRSALKODÓ

1836.

II-ik FÉLESZTENDŐ.

ÍRTÁK

AZ OLVASÓK

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HETENKÉNT KIADTA

AZ ERDÉLYI HÍRADÓ

SZERKEZTETÉSE.

KOLOZSVÁRON

NYOMTAT. AZ ERDÉLYI HÍRADÓ INTÉZET BETŰJIVEL.

1836.

ERDELYI MUZEUM
KÖNYVTÁRA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III

1 - s ő Szám.

N E M Z E T I
T Á R S A L K O D Ó

Julius 5dik napján 1836.

— o —
B E R N A D O T T E

svéd király.

Bernadotte János Baptista, ki most XIV. Károly János név alatt svéd és norvégországi király, Franciaországban Pauban 1764dik esztendőben janarius 26dik napján született. Polgári állapotu, egyszerű s vagyontalan szülőji nem voltak oly helyheztesben, hogy fioknak gondos nevelést adhassanak. De mit házi nevelés megoskola az ifjuban elmulattak, azt a' világ és élet a' természettől gazdagon megajándékozott férfiban többszörösön kipótolta. 1780ban Bernadotte, mint köz katona, szolgálatba lépék s a' francia revolutio kilencz esztendő mulva úgy találta őtet mint még altisztet a' gyalogságnál. A' megrázkodás, mely Franciaországot általjárta, s majd egész Európával közlödött, felköltötte a' szúnyadó erőket a' francia nemzetben, melynek azokra oly nagy szüksége volt amaz iszonyu harcban, melyet önnön magával és egy egész világ-részszel ki kellett állnia. A' korlátok levalának hullva, melyeket születés, tekintet és gazdagság feltörekvő talentum elébe görditettek a' státus szolgálatban s Bernadotte sebesen hága fel-

Második fél-esztendő.

jebb feljebb a' hadseregben egyik tiszti lépcsőről másikra, melyeknek mindenikére csatamezőn tette magát méltóvá. 1792ben zászlóalj parancsnoka (Bataillonschef) lett C u s t i n e alatt, 1793-ban brigádaparancsnok, nem sokára azután K l e b e r alatt, ki az ő bátorságát és belátását nagyra becsülte, brigádos tábornagy (Brigadegeneral), 's 1794ben a' fleurusi ütközetben egy osztály parancsnoka volt. 1797ben az olaszországi táborhoz jött, melynek fővezérlését B o n a p a r t e vette volt által, 's itt kitűnő szolgálataival megnyerte becsülését az ifju fővezérnek, ki igen jól értett ahhoz, mint kelljen az emberek használhatóságát méltánylani 's használni. Midőn a' campo-formioi békekesség által fegyver nyugvás lett, B e r n a d o t t e Párizsba ment, melyet majd bécsi lakással cserélt-fel, mint a' francia republica követe Bécsbe jövén. Itt a' három színű zászlót lakháza előtt kitűzette, 's ezen gyűlöletes jel által az austriai főváros lakósit annyira felboszontotta, hogy azt oda kellett hagynia 's nem sokára újra elkezdődtek az ellenségeskedések. A' directorium, mely akkor Franciaországot igazgatta, nem volt alkalmas arra, hogy önmagának és republicájának tekintet szerenzen 's a' győzedelmet a' francia hadsereg zászlójához bilincselje. A' veszedelem mind nagyobb leve 's által láták, hogy legalább valaminek történnie kell a' katonák lelkek felemelése 's bátortása végett, midőn maga az ország bátorsága is fenyegetve vala idegen hatalmasságoktól. Ezen zavarodottságában a' directorium B e r n a d o t t e t hadministerré tette, ki a' hadseregeket új bizodalommal elevenítette-fel 's rendet hozott a' gyalázatosan elmulasztott igazgatásba. De B e r n a d o t t e szívvel lélekkel republicanus volt, és ezen tekintetben elveit soha meg nem tagadta 's

önmagához egész hadi pálya futásában minden viszonyok közt hasonló maradt. Még Napoleon előtt is, kinek familiájával rokonsági öszveköttetésben állott, állandóul gyanus volt politikai gondolkozásai miatt. A' directorium sem igen vonzódott azokhoz 's ügyekezett a' terhére vált ministert eltávoztatni. Sieyès, ki hasonló esetekben mindig elég bátor volt, most sem habozott semmit, mint directorium elnöke, e' határozott irni alá: „Az elbocsáttatás iránti-kérelem, melyet polgár-tábornagy Bernadotte mint hadi minister beadott, elfogadtatott.“ Bernadotte ilyen nagy finomsághoz nem értett 's ki nyilatkoztatta minden mesterkéltség nélkül, hogy ő visszavonúl 's csupán reformfizetését kívánja, egyebet nem. „Önök, írják a' directoriumnak, elfogadják egy elbocsáttatási kérelmet, mit én nem is adtam bé. Egyébiránt ítéljék-meg magok, ha valyon én húsz esztendőig szakadatlanul tartott iparkodásim után a' reformfizetést *) megérdemlem-e vagy sem; nem akarom mondani, hogy arra szükségem van; de mindenek felett nyúgalom kell nekem.“

Brumaire 18dika végett vetett a' tehetetlen directoriumi igazgatásnak 's Franciaország uraságát Napoleon kezeibe adta által. Bernadotte a' dolgoknak nem mostan alapított hanem más rendjéért harczolt és győzedelmeskedett volt, de kénytelenítetett megtörténni hagyni, mit meg nem akadályoztathatott, 's által látta azt

*) Olyan hadi tisztekről, kik a' szükség feletti katonaság elbocsáttatásakor, magok tisztihelyöket elvesztik ugyan, mindazonáltal a' valósággal szolgáló tisztek lajstromában megmaradnak, 's addig míg ismét valóságos szolgálatba léphetnek, esztendőnként fizetést kapnak, azt mondják: megnyerték reform fizetésöket.

is jól, hogy Franciaországnak vannak sürgetőbb szükségei is, mint egy olyan szabadság, melynek nevében eddig mindenik hatalom alakult volt, 's melylyel mindenik hatalom vissza is élt, — belső 's külső bátorság tudniillik, rend és békesség. Mi saját személyét illette, ő a' megtörtént változással is meglehetett elégedve, mert az őtet ország marsaljává 's ponte-corvói herczeggé tette gazdag jövedelemmel.

Midőn a' Poroszországgal folytatott háboru után egy szemmel tartó francia táborészaki Németországban megmaradt, annak fővezérlését Bernadotte nyerte-meg 's ő főszállását Hamburgba tette. Itt ismerték őtet már az előtt mint bajnokot 's tudták nyilvános élete lényeges részét is; most mint embert és magános életét látták inkább közletről, és egyszerűsége, igazságossága 's barátságos jó akaraja a' másokkal társalkodásban 's a' katonasággal megrakva volt tartomány lakószaihoz való viszonyiban megnyerték számára mások tiszteletét 's bizodaltnát. És valóban ezen környülállásnak kell kiváltképpen tulajdonítani azt, hogy ő egy oly királyiszék mellé helyezettetett, melyre később neki magának kellett ülnie.

VI. Gusztáv, Svédország királya különös csudás magaviseletével, elkésérette a' nemzetet 's annak következésében kéntelen lett az országlásról mind magára mind maradékaira nézve lemondani 's azt nagy bátyjának által engedni. Mivel ennek — XIII. Károlynak — nem voltak gyermekei, 's az is, kit utána következőnek kineveztek, tudniillik holstein augustenburgi Keresztély August herczeg, megválasztatása után hat hónappal még eddig elé meg nem magyarázhatott módon megholt, Bernadotte neveztetett-ki helyébe svédországi koronaörökös-

nek. Éppen Párizsban volt akkor Bernadotte mikor őt e' tudósítással véletlenül meglepték, 's közölte azt Napoleonnal. Lehetett gondolni, hogy Napoleon a' tudósítást nem fogja különös tetszéssel venni; azonban miután egy pillanattalig, néma gondolkodásba merülve, azt fontolgatni láttatott, így szólt Bernadottéhoz: „Menjen el az Úr, ám légyen, teljesedjék-bé az isteni végzés!” És az bételjesedék. A' francziák császára mindent elkövete, hogy a' Continens elzáró rendszerét kivihesse. Semmit sem gondolván a' többi státusok érdekeivel állhatatosan követte azon akaratját, hogy Európát az angol kereskedéstől elrekeszsze. A' dictatorság melyet Napoleon ezen világrész felett gyakorlott, a' semmi tekintetet nem esmerő keménység és felfuvalkodás, melyeknél fogva minden nemzetiséget megvetett, minden önálladalmuságot megsértett, elkészerítette végre az országlószékeket, el a' népeket, és alakult aztán az az elrettentő szövetség, melylyel özsze ütközve a' legerősb hatalom, a' mely Nagy Károly császár óta Európán uralkodott, úgy törék-szélyel, mint egy vízfolyam a' kösziklának rohantában. Bernadotte hasztalan ügyekezett Napoleont békessé tenni. Még martius 13kán is 1813ban imígy írta neki: „En ismerem Sándor császárnak és a' st. jamesi (angol) cabinetnak békére nézve kedvező gondolkozását. A' Continens szerencsétlen állapotja békességet kíván, 's Felsőgednek nem kell azt visszataszitnia. A' föld legszebb monarchiája birtokában lévén, szakadatlanul tovább tovább akarja-e Felsőged annak határait terjesztetni 's egy kevésbé hatalmas kéznek, mint Felsőgedé, végtelen háborukból állandó gyászos örökséget kíván-e hagyni? En, Sire, abban a' szép Franciaországban születtem, melyen Felsőged u-

ralkodik; annak dicsősége 's boldogsága iránt részvétel nélkül soha sem lehetek; mindazonáltal, a' nélkül hogy megszünjek annak jólétét szívből o-hajtani, lelkem minden erejével oltalmazni fogom jusait azon népnek, mely engemet királyi székre hívott és becsületét azon monarchának, ki engemet fiává fogadni méltóztatott. Ezen viaskodásban, mely egyik részről a' világ szabadságáért másíkról annak elnyomásáért folyand, így fogok szóllani én a' svédekhez: én ti érettetek és ti veletek harczolok, 's szabad nemzeteknek forró kívánságaik erőlködéseink mellett fognak lenni. Politikában, Sire, nincsen sem barátság sem gyűlölség; abban csak kötelességek vannak, teljesítendőek azon népek érdekében, melyeknek igazgatására isteni gondviselés bennünket meghívott. Népeknek az ő törvényeik, szabadságaik drága javak, 's midőn azoknak megtartásáért régi kötéseknek szét kell bomlaniok 's familiai hajlandóságokkal fel kell hagyni, akkor egy oly fejedelemnek, ki ön elhivattását bé akarja tölteni soha sem szabad kétségeskednie az iránt, hogy mire határozza el magát." Ezen sorai a' levélnek úgy tekintethetnek mint feleletek azon panaszra, melyet Franciaországban a' svéd koronaörökös ellen hallattak 's mely ebből áll, hogy ő hazáját, gyermeksege bölcsőjét, legragyagóbb hadi tettei nézőhelyét, azon földet, melyben őseinek csontjai nyugszanak, megtagadta. De kié volt Bernadotte szívvel és lélekkel, egész lételevél, minden erejével és törekvésével? Svédde vált ő, mikor Svédország thronusára meghívatott a' nemzet szava 's király bizodalma által. Svédország vala az óta hazája 's minden elsőség, melyet a' szép Franciaországnak, gyermeksege bölcsőjének, legragyagóbb hadi tettei nézőhelyének, azon földnek, melyben őseinek csontjai nyugsza-

nak, ad vala új valóságos hazája felett, árulás lett volna ez ellen, árulás ennek népe, 's királya ellen. Bernadotte mint francia Franciaországnak 's annak ügyének buzgósággal, becsülettel 's magát megkülönböztetéssel szolgált, most mikor svédde leve hasonló kötelességei valának Svédország iránt. A' multnak legszebb emlékezteivel 's legbelsőbb érzeteivel Franciaországé lehetett ő; de a' jelennek minden erejével, minden hajlandósággal és érzéseivel Svédországhoz tartozott. És valyon a' Napoleon 's az ő rémítő tervei ellen folyt harcz valósággal oly föltételetlenül Franciaország elleni harcz volt-e? Valyon a' Franciaország elleni gyűlölség és elkeseredés volt-e az, mi Európa nemzeteit a' francia hatalom ellen fölzendítette 's fölkelésre bírta?

Svédország hozza állott a' Franciaország elleni szövetséghez 's Norvégországot kapta érette, mely az aoi egyezésnél fogva engedtetett oda neki. Bernadotte 30,000 emberrel az egyesült hatalmasságok hadseregéhez csatolódott 's valódi-lag segítette elő a' lipsiai ütközet kimenetelét. Mikor a' szövetséges seregek Franciaország földére által léptek, a' svédeknek is követniök kellett azokat. Szembe tűnt ekkor, hogy Bernadotte késedelmezett, hogy egy egész hónapig mulatott Cöln vidékén, 's csak 1814ben februariusban lépett által a' Rajnán. Midőn Timoleon maga testvérét, mint hazája tyranusát, feláldoztatta, a' természet érzéseivel viaskodtában, bétakará ön ábrázatját; de a' kötelesség diadalmaskodék fájdalomán. Csak miután a' szövetségesek bementek volt Párizsba, érkezék el megkésve ezen fővárosba Bernadotte.

Mikor uralkodásra juta, helyheztetése teljességgel nem volt irigylésre méltó. Talám nem jött el még az idő, hogy rajzolni lehessen a' ve-

szedelmeket, melyektől thronusa körül vala véve. A' história nem fogja azokat elmellőzni's említendi azon okosságot melylyel e' király azokon győzedelmeskedni tudott. A' legbajosabb környül-állások között olyan bölcseséget, szelidséget és igazságosságot mutatott ő, melyet még ellenségei sem hátorkodnak tőle megtagadni, népe pedig és országa minden Rendei hálával vagy bámulással ösmernek el.

3.

L I T E R A R I A I J Ó S O K.

(Az erdélyi Nemzeti Társalkodónak (mult félévi) 23dik száma alatti „igazításra“ czáfolólag.)

— — Ich rede
 Von Träumen, Kinder eines müssigen Hirn's,
 Von nichts als eitler Fantasie erzeugt,
 Die aus so dünnen Stoff als Luft besteht,
 Und flüchtiger wechselt als der Wind.

Shakespeare.

Teheti-e ember magát nevetségesebbé, mint mikor egy művelt közönség előtt jóslóképpen lép föl? De nem kell-e pirulnunk, hogy vannak emberek, kik az egész magyar közönséget olly ki nem fejlettnék, olly határozatlannak tartják, hogy azt holmi pusztá jóslatokkal hihetik egy vagy más értelemre birhatni? 's éppen ennek a' mi annyi csapásokkal meglátogatott kis literaturánknak kell-e hát a' minden csapások legnagyobbikának is helyet adni — a' jósolóknak? —

Ezen haszontalan fecsegőknek körmükre ütni nem annyira azért kell, hogy őket vezessük jobb értelemre, hanem hogy korunkat tisztítsuk-

meg olly szenytől, mellyel szentségtelen kezek pocskolák be: a' mi korunk az előitéletekkel küszdés, nem pedig az előitéleteket (előreitéleteket) terjesztés kora; nem kell-e hát ezen előre itéleteket terjesztő gyermekeket mint korunk nem-gyermekeit megbélyegezni? Én is csak e' tekintetből vettem magamnak időt a' különben szót sem érdemlő „igazítás“ egy részét, melly engem közelebből illet, megczáfolni, de íróját csak annyiban érinteni, mennyiben például szolgálhat másoknak, mint teszi magát nevetségessé és szánandóvá az, ki még 1836ban is fölmer állani a' dodonaeum' székére, meri a' józan eszű magyar népet gőzzel és párával hitegetni, meri azt ok és ész nélküli jóslatokkal olly valaminek, mit az még nem is látott, elhívésére reábirni, mer szemeinek szemet, eszének észet így adni akarni!

Az erdélyi Nemzeti Társalkodónak már 19ik számában lépett föl illy egy jósló r—d álorczza alatt, ki az általam szerkezendő „Hajnal“ról némi alaptalan, hamis, gúnyos híreket támaszta; de én előre látásának lehetetlenségét, 's híreinek alaptalan hamis voltát a' Honművész 41ik számában legott kimutatni kötelelességemnek tartám. Ugyan ezen r—d urat kívánta egy (ismét álorczás legényke*) P. Károl aláírásu ember a' 25ik számában, mint mondja, megigazítani. De a' helyett, hogy azt igazítaná, maga is hasonló, sőt szemtelenebb és hazugabb jóslásokra fakad, mellyekkel az érdeemes közönséget azon előitéletre szándékozik birni, hogy a' Hajnal becse

*) Ezek száma nálunk mód nélkül szaporodik 's ve-lők együtt az alaptalan hírkoholás, rágalmazás, ármánykodás és a' t., a' mit talán becsületes nevek aláírásával még sem tennének. Illy káros befolyása van a' kritikai lapokban kimondott névtelenség elvének!

iránt még mi előtt azt látta, legkisebb reménységgel se legyen, „mert amoltyan, fiatal, próbálatlan szerkező izlését könnyebb lesz (ugyan ugy-e? még pedig minő határozottan mondja ezt a' „lesz“-t! de hisz ő jósol, 's nem okoskodik) kielégíteni, mint a' maga és mások iránt a' kérelhetetlenségig szigorú Bajzáét.“ Jósunk azt is tudja, (hogy nálom „sokaság fog egyesülni;“ Bajzánál pedig a' magy. literatura' most élő coryphaeusai“ holott, mint alább is látni fogjuk, sem Bajza sem az én dolgozó társaimat nem ismeri sőt nem is ismerheti! 's ime még sem atall a' közönség előtt olly határozottan hazudni, mintha mind Bajza mind Garay neki 's egyedül csak neki mutatták volna dolgozó társaik névjegyzékét. De mit is érdekli ez a' közönséget még most? 's miért suttogni dolgozó társakról, fiatal szerkezőről, nem-jó Hajnalról; szigorú Bajzáról, coryphaeusokról előre, mielőtt a' közönség magukat a' munkákat látta. Nem hiábavalóság ez?... Nem, hazámiai, ez nem történik hijába! van ennek oka, még pedig igen nagy oka. Ki nem tudja, hogy még eddig minden évben tétet ének illy lépések, nevezetesen n. apáti Kis Sámuel által, mellyek az olvasót előre készítsék a' Bajza Aurórájára? De hát ármány nélkül ezt nem lehetne tenni? — Jelenleg szinte már előre költetik a' Hajnalnak vesztett neve, ki nem látja át miért?

De nem vesztegek tovább a' jóslatok körül, tudván azt, hogy józan eszű magyaraink a' maguk szemekkel akarnak látni, 's a' teletorokkal és bölcsminával köztük felállott jóst érdeme szerint büntették előbb, hogy sem én szólottam — megvetéssel.

Attérek jósunk lelkezetének és eszének vizsgálására. Ezen P. Károl itt a' Hajnalról 42 sort

irt-le, 's ezen 42 sorból következő szép tulajdonságok ragyognak-ki, mellyeket megértvén, látni fogja a' haza, milly ember vakmerőködött előtte szólni, milly ember kívánta az egész hazát előítéletre birni, elámitani.

Jósunk 42 sorából kitűnik még 1) hogy ő képmutató: mert előreitéli ő maga nem akar, csak a' közönségtől követeli, hogy előre-ítelő legyen: „Hogy a' Hajnal minden eddig volt m. zsebkönyveknél szebb lesz külsejére nézve, ezen hirnek örülünk, ámbár nem hiszük, a' meddig nem látjuk.“ és alább: „az 1857ki Auróra értékét nem volna nehéz most már elhatározni (de hogy! tehát nem „mit“? hanem „ki“?) de okosabb lesz akkor, ha látjuk“ Ime ő a' maga részéről mindent előbb látni akar; de a' közönségre erőnek erejével rá disputálná, hogy mielőtt az is látott Bajza Auróját jobbnak hidje, mint Garay' Hajnalát. Így tesznek minden képmutatók, maguk nincsenek meggyőződve tudományuk igazságáról, 's még is tudományukat terjeszteni szeretnék.

Kitetszik a' 42 sorból, hogy jósunk 2) hamisan tudó. így p. o. Vajdáról és Tóth Lőrinczről „tudja hogy Bajzának dolgoztak“ Oh tudás! én P. Károlynak hazugságát kész leszek hamarkodásnak tartani, ha a' jövő 1857i Aurórában Vajdától csak egy á-t is olvasand, és kész leszek a' Bajzának mondott bizelgéseket enthusiasmusá lobjának tartani, ha Tóth Lőrinczet az én Hajnalomban nem látandja.

Kitetszik 3) hogy rágalma z ó, mert Székácsot pártoskodónak szeretné keresztelni; de piruljon-el az egész haza előtt rágalmaival, mellyel e' jeles barátunkat illeté, jöjjön hozzám vagy Kunosshoz, és lássa Székácsnak tulajdon leveleiben tett ajálkozását a' Hajnal számára, tudja meg,

hogy Székács nem párt embere, minők nálunk valóban sokan vannak *) hanem a' szépnek és jónak világpolgáris, az az mindenütt, a' hol lehet előmozdítója. Illyenek pedig fiatalabb íróink csaknem mindnyájan; 's ez Székácsnak több becsületére válik, mint ha pártoskodó volna.

Kitetszik 4) hogy ármánykodó: „ezen hirnnek örülünk, ámbár nem hisszük.“ Hogyan lehet azon örülnie a' mit nem hisz? vagy éppen azért örül, mert nem hiheti? ez szép hazafiság! de illyenek a' párt emberei!

Kitetszik 5) hogy goromba, alaptalan sértető: Székácsot Bajza pártjához mint a zész pártjához tartozót említi; tehát hazánk minden egyéb emberei esztelenek, kik Bajzával nem tartanak? Továbbá: „de az előszámláltak se tartoznak mindnyájan Garay clubbjába.“ Tehát egy törekvő célra össze állott lelkesebb írók egyesülete csak amollyan clubb? 's csak azért-e clubb mert Bajzától különvált? Igy Székács, Tóth, Vajda, míg azokat egyedül Bajzának dolgozni vélte nem voltak azok, de most már azok ők is! P. Károlt bizonyossá teszem, ha ezen clubb szót más mondandotta, nem egy silány entusiastá: számot kérnének tőle azon tisztos férfiak, kik almanachombadolgoztak. Most legyen elég őt Vitkovics ezen epigrammájával kérdezni:

A' kutya szüntelenül ugat a' szép holdra: irigyli
Csendes járását? vagy csak ugatni szokott?

Kitetszik 6) hogy ön magát sem érti:
„Nehezebb a' Hajnal értékét meghatározni (elhi-

*) Bajza maga védi a' pártoskodást kritikái lapja több helyein, 's fájdalommal kell látni, hogy a' közügy ez által tetemesen veszt. Illy pártok emberei ott is, hol talán ők használhatnának legsikeresebben a' közjónak, elvonulnak, mihelyt az almanach, folyóirat, vagy hirlap nem az ő pártjok emberétől szerkeztetik. Nem azt kellene pedig nézni hol dolgozunk 's kinek; hanem mit és miért.

szem mert még meg sem jelent!) mert Garayt mint szerkezőt még nem ismerjük (;) pedig más írni, más szerkeztetni.“ 'S ime még is Ő határozta el hogy a' Hajnal az Auroránál silányabb lesz. Oh értelem! 's ha engem mint szerkezőt sem ő, sem a' publicum még nem ismer, még, hogyan akarhatja a' közönséget előreitélővé tehetni? Oh értelem! bizony, bizony jós uram! meg kellett volna várni, mind a' kettő megjelenését!

Nem azt viselik-e ezen ármánykodások homlokukon, a' mit már feljebb érinték? — — de ime jósunk talán többetártott Bajzának, mint Garaynak, mert nem találkozhatnak-e majd a' házában az élesebb látásúak között sokan, kik ezen előkészítéseket gyanús szemekkel nézendik, mintha már Bajza előre félne, hogy Aurorájának egy rész olvasója elmarad? 's hogy ezek összeszerzésére a' „coryphaeus“ szó auctoritására szorult volna? Ezt P. Károlnak Bajza szépen megköszöni! valamint azt is, hogy ezen elvü, ezen lelkezetü enthusiaста, ezen előítélet terjesztő jós azt meré vala magáról, mondani, hogy „a' Bajza pártjában talál legtöbb a' maga elveivel egyező elveket!! Ezt nyerjük a' párt embereitől! ezt az enthusiasmus-sal tisztelöktül! 's én hiszem, hogy Bajzának még egy egy magasztalójára sem volt annyi oka neheztelni, mint ezen P. Károlra, ha ez ugyan csak P. Károl, és nem — —

Mind ezen sok fonákság pedig, melyet P. Károl elméjében és írásaiban láttunk, az „igazításnak“ csak 42 sorát, az az: az egésznek mintegy hatod részét teszi, Elgondolhatni, mennyi van (pedig van) a' többi öt részben még! de ezek megczáfolását ollyakra hagyom, kiket illet.

Lehetne itt még egyet felhoznom, azt t. i. hogy: „Olly munka társakat minő Szemere, Hor-

vát Endre, Szalay, Szabó Dávid, és Döbrentei nem fog irigyelni Bajza Garaytól. “ De mivel ezt a’ hamis hirt, hogy t. i. ezen urak az én dolgozó társaim közé tartoznának r — d költötte; nem ejtem P. Károl hüncsészejébe, csak azt mondom, hogy ezen urak egyike sem dolgozó társam még eddig — tehát ne is méltóztassék irigyelni! De miért megint ezen gyűlölt szó, tehát mi magyarok csak ugyan nem férhetünk meg egy más mellett irigység és párt nélkül. Egyébiránt a’ nevezett urak is úgy veendik, remélem, e’ rágalmat mint én és dolgozó társaim — megvetéssel.

Dolgozó társaimat, most már legszebb szerével nevezhetném-meg; de ezt azon kis szeszélyből sem teszem, hogy a’ betűzők hadd rágódjanak még vagy három hónapig, hadd találgassanak a’ jóslók. Csak azt mondom, hogy dolgozó társaim legnagyobb része azon fiatalabb termékeny írókból egyesültek, kik az olvasó közönséget néhány év óta inkább mint akarki mások tarták olvasmányokkal, mind külön kijött munkájjik, mind almanach, mind folyóirat, ’s újságbeli eredeti elme szülemények által, ’s azért, ha a’ Hajnalnak már születése előtt már vesztét kiáltozzák és kiáltatják némely pártok emberei ’s enthusiusmussal tisztelők: a’ józanabb rész, remélem előre ítélővé általok nem hagyja magát ámitatni: hanem a’ két munka megjelenésével a’ kettőt összehasonlítván csak akkor hozand róluk ítéletet.

Nevezetes végre az is, hogy ezen előre: készítése és jóslatok mind az erdélyi újságban tétetnek; e’ köpenyeg alatt vitézkedő álarczos legénykéek t. i. azt gondolják, hogy erdélyi rokonaink, mivel a’ cselszövények közép pontjától távolabb laknak, könnyebb megcsalni „igno-

tos fallit“ — de hozzá kell tenni: „notis est derisui!“ Pesten, június 18kán 1836.

G a r a y.

NAPOLEON CSÁSZÁR SZILÁRDSÁGA.

Egy ifju ember tulságos féltékenysége miatt gonosztévő leve. Familiája Josephinához, Napoleon nejéhez folyamadék, ki elszáná magát, hogy a' gonosztévőnek felséges férjétől kegyelmet kérjen. „Ez a' legelső kegyelem, melyet Felségedtől kérek,“ monda Josephina, „s Felséged meg fogja nekem azt adni.“ — „Azt nem tehetem,“ felelt a' császár. — „Felséged megtagadja azt tőlem? tőlem!“ — „Meg, Madame; mert ha megtudják, hogy a' Madam kérésére nem adtam-meg, úgy többé seki sem fog hátkodni, hogy tőlem azt kérje.“

NAPOLEON ÉS TALLEYRAND ÚR.

Midőn a' beneventi herczeg-Tallerand-kegyelemből kiesék, e' ravasz diplomata temérdek kincseiről folya beszéd Napoleon jelenlétében. „Semmi sem megfoghatóbb mint az ő gazdagsága,“ monda a' császár; „Talleyrand eladja mind azokat, kik őtet megveszik.“ Mikor Napoleon 1810ben Talleyrand urról imígy nyilatkozék, igen jól tudta, hogy ő is némiképp Talleyrandot megvásárolta volt; de még sem látta-el előre, hogy a' jó Talleyrand úr őtet is elfogja adni 1814ben.

SZEMTELEN VONAKODÁS.

Ducis poëta Napoleon uralkodása alatt megvete egy szenatori hivatalt, mely után 36,000 frank

fizetés járt. Egyik barátja kérdé tőle, ugyan miért vetné-meg a' senatori togát? — Ducis felelé: „Soha sem tudnám magamat arra eltökélni, hogy egy olyan lovag kaputot viseljek.“ Szolgálatra szerfelett kész emberek megvitték e' feleletet Napoleonnak, 's ő arra csak ennyit felele: „Ez már szemtelenség; de mit poëta mond, annak nincs nagy és sok következése.“

FIGYELMEZTETÉS.

Kolozsváratt az ev. reformatum collegium könyvnyomtató műhelyében éppen most van sajtó alatt 's az alól nem sokára kikerülendő ily című eredeti román:

„Az elbujdosott;

vagy

egy tél a' fővárosban.“

Honi 's külföldi szép literátúrában nagy jártasságu írója az érzelmeket, indulatokat, szenvedélyeket elevenen festi; a' kiemeltebb karaktereket híven rajzolja; az elbeszéléseket érdekesen folytatja; a' felsőbb conversatioi divatbóléscenakat eltalálva ad vissza; az egész munka felett pedig bizonyos könnyü fesztelenség leng; mikért, úgy hiszszük, kedves jelenet leendő literátúránkban. Különösön figyelmeztetjük rea magasb műveltségű, 's felsőbb rendű mind két nembeli olvasóinkat.